

Pojawienie się nowych technologii zapisu i reprodukcji dźwięku w XIX i XX wieku poszerzyło zakres jego oddziaływania, a w konsekwencji wpłynęło na zmianę sposobów słuchania i słyszenia przez współczesnego człowieka. Szczególnie istotnym rezultatem tych przemian okazała się możliwość akuzmatycznego doświadczenia dźwięku (czyli doświadczenia dźwięku oddzielnego od jego źródła – w postaci audio). Te dynamiczne zmiany nieustannie zachodzące w naszej nowoczesnej audiosferze oddziałują także na sytuację współczesnej literatury, która coraz rzadziej ogranicza się wyłącznie do medium druku; istnieje bowiem również w autorskich realizacjach utrwalanych w formie audio i video. Podstawą dla niniejszych badań była zatem, z jednej strony, obserwacja, że funkcjonowanie literatury we współczesnej kulturze audiowizualnej pociąga za sobą szereg zmian w kwestiach badaniach poetyki tekstu, jak i samego pojmowania ontologii dzieła literackiego. Po drugie, dostrzeżenie, że w zależności od przyjętej perspektywy (np. haptycznej, audialnej, czy wizualnej), pojęcia, których używamy do interpretacji literatury (jak np. wspomniane w tym projekcie pojęcia głosu i politycznej sprawczości) zmieniają swoje znaczenie.

Projekt „Polityczny potencjał głosu poetyckiego. Konsekwencje słuchania poezji polskiej w XXI-wiecznej kulturze audiowizualnej” przedstawia i objaśnia możliwe korelacje pomiędzy poezją polską, głosem i polityczną sprawczością w kulturze audiowizualnej w XXI wieku. Konieczność podjęcia tego rodzaju badań wynika z dwóch powodów. Po pierwsze, badania te, zainspirowane krytycznym podejściem najnowszych badań dźwiękowych (*sound studies*), proponują wykorzystanie dźwięku jako użytecznego środka do ponownego przemyślenia usankcjonowanych konfiguracji politycznych i sposobów pojmowania politycznej sprawczości. Po drugie z kolei, dostrzegają we współczesnej kulturze, w tym także w recepcji najnowszej poezji, tendencję do przypisywania głosowi metafor politycznej sprawczości, wypaczających jego znaczenie.

Kluczowym celem tych badań jest zatem identyfikacja sposobów, w jaki poetycki dźwięk – a w szczególności głos (rozumiany jako głos zdeponowany w tekście, jak i głos zmysłowy, głos autora czytającego swój tekst) ujawnia swój polityczny potencjał w perspektywie rozumienia politycznej sprawczości głosu w najnowszych studiach nad dźwiękiem (*sound studies*). Tak zarysowany problem badawczy obejmuje w szczególności trzy zagadnienia badawcze. Po pierwsze, projekt ten bada, jak brzmienie poezji dekonstruuje mechanizmy oddziaływania kapitalistycznych kakofonii. Po drugie, w oparciu o akuzmatyczne teorie głosu, badanie to zgłębia zagadnienie (nie)zaangażowanego głosu Innego. Po trzecie wreszcie, analizuje, w jaki sposób głos autorski ujawnia swoją polityczną sprawczość, skupiając się na trzech przypadkach: 1) użycia (czasami niezamierzonego) głosu jako papierka lakmusowego; 2) strategiach „złej lektury” autora; 3) strategiach „ironicznych” realizacji głosowych, niezgodnych z retoryką tekstu zapisanego.

W ramach eksploracji tak sformułowanego problemu badawczego analizie zostaną poddane wybrane tomiki poetyckie, a także autorskie realizacje poezji zarejestrowane w formie audio i video wydane w ciągu ostatnich 10 lat. W najszerszym ujęciu, zaproponowane w tym projekcie metody badawcze poezji opierają się na powiązaniu uważnego czytania z uważnym słuchaniem, których celem jest interpretacja „audio-tekstowych” napięć, występujących zarówno na poziomie samego tekstu, jak i w różnicy pomiędzy zapisami tekstowymi a ich autorskimi realizacjami. W praktyce oznacza to, że teksty i ich realizacje będą analizowane przy pomocy tradycyjnych metod analizy literackiej, odpowiednio sproblematyzowanych w ramach *sound studies*, które w przypadku nagrań zostaną wsparte dodatkową prozodyczną analizą wykonaną w programie komputerowym *Praat*. Metodologiczną ramę projektu stanowią rozważania z zakresu *sound studies*, które w odróżnieniu od wcześniejszych badań dźwiękowych problematyzują dźwięk w jego kontekstach polityczno-społecznych oraz podkreślają naturalną współzależność dźwięku i politycznej sprawczości.

Przez wzgląd na to, że projekt ten traktuje relacje pomiędzy najnowszą poezją polską, jej dźwiękowym wymiarem i polityczną sprawczością w sposób zintegrowany, uwzględniający sposoby konceptualizacji głosu i dźwięku w najnowszych badaniach dźwiękowych, można oczekiwać, że potencjalnie wpłynie on na komparatystykę literacką, a także na dziedzinę *sound studies*. Studia dźwiękowe w literaturze porównawczej to stosunkowo nowe podejście z niewielką liczbą specjalistów, z których większość skupiona jest wokół ośrodków badawczych np. w Skandynawii, Niemczech i Francji. Wszelkie badania w tym zakresie, zwłaszcza w odniesieniu do nowego korpusu tekstów, jakim jest poezja polska wydana po 2010 roku, mogą przyciągnąć międzynarodowe zainteresowanie.